

Vinco Grybo paminklinės grupės „Kęstutis ir Birutė“ vizija

„Kęstučio ir Birutės paminklas turėtų būti 13 metrų aukščio iš rausvo granito su bronzinėmis skulptūromis. Aikštė, kurioje išdėstytos figūros, buvo numatyta 33 iš 22 m, tai dekoratyvinė veja, apjuosta granito bordiūru. Granitiniai rėmai iš visų pusių baigiasi laipteliais. V. Grybas vaizduoja kunigaikščio Kęstučio ir Birutės pirmąjį susitikimą. Gipsiniame makete žiūrovo akį patraukia efektingai sukomponuotas raitelio siluetas. Jo judesių įtampą palaiko uola ar kopa, kurios viršuje esančios Birutės skulptūra kompoziciniu atžvilgiu susieja grupę.

Šioje skulptūrinėje grupėje autorius raito Kęstučio judesiams išreikšti panaudoja lietuvių liaudies skulptūrai būdingą Šv. Jurgio motyvą. Birutė pavaizduota kaip liaudies dainose apdainuota kukli kaimo mergaitė – liekna ilgakasė, su lauknešėliu rankose.

Aikštės centrinėje dalyje yra pagrindinė Kęstučio ir Birutės grupė, o kraštuose – papildomos figūros, pabrėžiančios kompozicijos idėją.

Kairiajame aikštės gale yra sėdinčios moters figūra. Vienoje rankoje ji laiko žibintą, kita dengia jo liepsną nuo vėjo. Ši figūra tikriausiai vaizduoja Lietuvos tautą, išsaugojusią savo kalbą ir kultūrą carinio režimo metais.

Dešinėje sėdi dainuojantis kanklininkas.

Postamento fasaduose – du bareljefai padavimų apie Birutę temomis. Viename pavaizduotos pagonių kulto apeigos – Vaidilutė, einančią į budėjimą pasitinka Krivis. Kitame – Birutė laiko sūnų Vytautą, kuris rankomis apšivijęs motinos kaklą, glaudžiasi prie jos.“

**Ištrauka iš Tado Adomonio monografijos „VINCAS GRYBAS“
VPirMLL, Vilnius, 1959**